Po konfiskaciji druga izdaja!

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10·40 K, za pol leta 5·20 K, za četrt leta 2·60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine prete. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna petit-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

76. štev. V Ljubljani, v sredo, dne 23. septembra 1908. Leto XI.

Krvavi dnevi v Ljubljani.

Dne 20. septembra ob deveti uri zvečer je vojaštvo 27. pešpolka v Ljubljani umorilo dvoje mladih ljudi ter težke ranilo preko deset oseb; koliko je lažje ranjenih, doslej še ni znano. To je golo dejstvo, samoobsebi tako strahovito, tako vnebopijoče, da skoraj ni potreba pisati komentarja; napravi si ga lahko vsakdo sam v svoji duši in v svojem prepričanju.

Kaj je dalo povod temu groznemu ponočnemu umoru? Nekaj mladih, nespametnih ljudi je v petek in soboto zvečer «demonstriralo» po Ljubljani, razbilo par sto šip, prepevalo, žvižgalo in ukalo. To naj bi bila «revanša» za Ptuj, kjer so bili slovenski izletniki od nemških nacijonalcev tepeni. Mi jih obsojamo že zategadelj, ker živ krst na svetu ne more povedati, kaj naj bi se bilo dosegle ž njimi in komu naj bi bile koristile. In baš zato, ker je bil ves ta mladinski bumel brez misli, brez namena in brez cilja, baš zato, ker v jedru ni bil drugega nič, nego pravi in pristni ljubljanski «hec». — Kdor je «demonstrante» opazoval, je to na prvi pogled lahko videl — baš zato bi se bila stvar v relativnem miru in brez vsega hudega izvršila in pričalo bi o nji edinole nekaj zdrobljenega stekla.

Zaplenjeno!

Zaplenjeno!

Ni dvoma, da so gospodje narodnjaki že od prvega početka, ko so izbirali kraj, kjer naj bi se vršila letošnja skupščina Ciril-Metodove družbe, imeli gotov namen pred očmi. Po razkolu med liberalci in klerikalci je radodarnost v prid družbi v liberalnem taboru sicer nekaj poskočila, a že so se pokazovali tudi sledovi, da to ne bo trajalo dolgo. Zato je bilo treba nekaj posebnega, nekaj izrednega, kar naj bi «narodno zavest» podžgalo in družbo napravilo bolj popularno. Izdalo se je parolo: V nemčursko gnezdo Ptuj! Ni bilo treba kdo ve koliko modrosti, pa bi se bilo lahko preračunalo na prstih ene roke, da bodo ptujski hajlovci mobilizirali vse, kar se danes še nahaja v nemškonacijonalnem taboru; že po srditih, fanatizma prepojenih oklicih, ki so krožili po štajarskih nacijonalnih listih, se je dalo presoditi, da skupščinarji ne bodo sprejeti ravno prijazno. Ampak postati «narodni mučenik» — kako lepo se to glasi! — je bil edini namen prirediteljev skupščine v Ptuju. Malo rabuke bo, so si mislili in potem bomo lahko vsklikali: Glejte, gospodje klerikalci, sloga je potrebna; pridite, da vas pritisnemo na naše ljubeče srce. In že so v duhu gledali, kako se bodo odpirale farovške blagajne in bodo frčali zlatniki v Ljubljano. Pa naj si bo kakorkoli: kravali so se zgodili; tega nihče več ne izbriše.

Shod v „Mestnem Domu“.

Ptujski kravali, ki jih obsoja ves pošteni svet, so dali slovenski liberalni stranki dobrodošel povod, da je udarila na veliki boben in začela delati reklamo za v svojem jedru docela klerikalno Ciril-Metodovo družbo, ki se kljub velikanski reklami neče nič kaj utrditi. Kakor nekdaj «tabori», je zdaj stopil «dr. Žerjavov klobuk» na površje. Strupene notice, ki jih je «Slov. Narod» pretekli teden prinašal cele koše, niso zgrešile svojega cilja. Srdito komentiranje ptujskih dogodkov, kakor da so ondotni Nemci edini predstavitelji nemške kulture, je rodilo sad, ki prav gotovo ni v čast slovenskemu narodu. V času, ko se dela silno reklamo za tujski promet in pa v očigled dejstvu, da smo Slovenci v marsičem odvisni od tujine, je, ne gledé na pravilo, da se na surovost ne odgovarja s surovostjo, največja nesmisel, vprizarjati pogrome po ruskem vzoru, ki škodujejo v prvi vrsti slovenskemu narodu samemu. Liberalno «Slovensko društvo» je torej izdalo geslo «Odgovor na Ptuj» ter na petek večer sklicalo protesten shod v «Mestni Dom». Neštevilni lepaki so že v četrtek večer vabili vse «zavedne Slovence in Slovenke» na protestno zborovanje. Da se je shod sklicalo na pozno večerno, pol 9. uro, nas ni navdajalo z najboljšimi občutki. Množice so jele prihajati še pred določeno uro, velika dvorana «Mestnega Doma» je bila v hipu nabito polna ljudi, enako se je trlo ljudstvo na galeriji in po hodnikih, na trgu pred poslopjem pa je valovalo morje glav. Razpoloženje je bilo silno razburjeno in trebalo je le iskrice, da se vname požar. Zborovanje otvori predsednik «Slov. društva» dr. Kokalj, ki po kratkem nagovoru podeli besedo občinskemu svetniku in dež. poslancu g. dr. Karolu Trillerju. Govornik se spominja in komentira ptujske dogodke ter pozivlja na gospodarski boj Slovencev proti Nemcem, kar bo najboljši in najizdatnejši odgovor na nemško barbarstvo. Končal je: «Odrežimo te pijavke! Ko bodo te pokončane, bo ozdravljen na slovenskem telesu sad, ki se imenuje nemčurski Ptuj.» Drugi govornik, občinski svetnik dr. Oražen, se je moral udati vedno glasnejši zahtevi ter govoriti skozi okno na trgu zbrani množici. Enako predgovorniku je tudi dr. Oražen pozival na gospodarsko osamosvojo Slovencev. «Slovenec in Slovenka,» je dejal; «kupujmo le pri Slovencih in Slovenkah! Posnemajmo Čehe, ki so na narodno-gospodarskem polju ubili nasprotnika. Kadar se to zgodi, bodo tudi na cesarskem Dunaju dobili pred nami rešpekt in spoznali bodo, da bo Avstrija slovanska ali pa je ne bo!» Kot zastopnica ženstva (?!) je nastopila gospa Franja dr. Tavčarjeva, pozivajoč matere in one, ki bodo še postale, na narodno vzgojo svojih otrok, ki bodo ljubili le tisto, kar ljubi slovensko domovino in slovenski jezik. Razume se, da je vse govore spremljalo viharno odobravanje. Predsednik dr. Kokalj nato zaključi shod, rekši, da za Slovence pomeni «Ptuj — pfuj!» Ko še posvari pred vsakršnimi pouličnimi demonštracijami, zapoje množica odkritih glav «Hej Slovani!»

Demonstracije in naval na Kazino.

Do tu je bilo vse v redu in shod bi bil res impozantna in dostojna demonstracija — kljub raznim frazam, ki se jih na meščanskih shodih vedno sliši — če bi bili prireditelji tudi poskrbeli, da se red ne bo kalil. Dočim socialno-demokratična stranka za vsak večji shod, ki ga priredi, vpostavi primerno število rediteljev in prevzame zanj tudi vso odgovornost, tu tega ni bilo. 28. novembra 1905 je soc. dem. odbor organiziral 405 rediteljev (400 rediteljev, 4 podnačelnike in 1 načelnika), ki so skrbeli, da se red niti najmanje ni kalil. Po shodu se je vsa masa, do 7000, brez slehernega vodstva vlila na Vodnikov trg, kričé, žvižgaje in prepevaje slovanske pesmi. Kdor je položaj trezno premotril, je lahko že v petek popoldan z vso sigurnostjo pretehtal, da protestna priredba ne bo mirno skončala. Že tekom dneva so nam dohajala poročila, da se nekaj pripravlja. Izposlali smo več poročevalcev, da nam poročajo o vseh dogodkih. Spričo slabo izšolane policije, ki večkrat niti vedela ni, kaj je časniški reporter, so imeli seveda zelo težavno stališče. Ko se je množica privalila do hiše, v kateri ima trgovino železninar Nagy, je nekdo vrgel v zid steklenico črnila, ampak tako nerodno, da se je razlila nazaj na demonstrante. Glušeč vrišč je sledil temu dejanju, na kar je sledil splošen pogrom. Hoteli so vstaviti tudi tramvaj, a ga je imuniziral gledališki ravnatelj g. Govékar, ki je stopil vanj. Med potjo je množica demolirala napisne table nemških tvrdk ter pobijala svetilke in šipe na hišah, v kojih se nahajajo nemške trgovine. Stanovalci so se nahajali v smrtni nevarnosti, da jih ne zadene večkrat kakor pest debelo kamenje. Policija je vso pozornost obrnila na kazino in jo močno zastražila. Prišedši na Marijin trg pred frančiškansko cerkvijo, je en del demonstrantov prodiral skozi Prešernove in Šelenburgove, drugi pa skozi Wolfove ulice. V obeh ulicah so bili postirani močni policijski kordoni. V Wolfovih ulicah je množica, dasi je policija napela vse sile, hitro prodrla kordon. Ne moremo trditi, da je ljubljanska policija vzor vzdrževateljev javnega reda, toda to pot je postopala zelo previdno — morda zavedajoč se premoči nasprotnika — kajti najmanjša neprevidnost je bila v stanu, da povzroči krvave izgrede z nepreglednimi posledicami. Policaji so se sicer pošteno upirali tisočglavi množici, padale so tudi korenite zaušnice, a bili so prešibki, zlasti ker so ljudje zadaj neprestano tiščali naprej. Silno vpitje in množica se je razlila v «Zvezdo» pred Kazino. Pričel je pravi bombardma na stekleni salon in šipe kavarnskih oken, od katerih ni ostala ne ena cela. Vspeh «spodnjega dela», je podžgal «zgornjega», ki je «operiral» po Šelenburgovih ulicah, da je prodrl policijski kordon in tudi na dotični strani razbil vsa okna. V tem hipu bi bila vsaka aretacija iluzorična, tako razjarjena je bila množica. Na demonstrante je zelo izzivalno vplivalo, ko so kazinotje, hoteč pokazati svojo neustrašenost in kljub veliki nevarnosti, v kateri so se nahajali, z ironičnim posmeškom prihajali pred poslopje. Policija je bila povsem brez moči in je storila edino prav, da ni rabila orožja. Škodo v Kazini se ceni do 4000 K.

Izgredi po mestu.

Medtem ko so demonstrantje, po pretežni večini ljudje, ki žive na račun staršev, nemoteno pustošili Kazino in vsak «vspeh» pozdravili s huronski «živijo»-klici, se naenkrat začuje glas: «Orožniki gredo!» In res jo primahajo skozi Gradišče in z nasajenimi bajoneti začno razganjati ljudi. V temi pod kostanji pa so se grupirali fantalini v posamezne gruče: ena jo je udarila pred palačo deželne vlade, druga pa pred realko in poslopje nemškega glasbenega društva, kjer so pobili nekaj šip. Značilno je, da so na deželno-vladni palači pobili samo 8 do 10 šip na stanovanju deželnega predsednika, kar izdaja, da je vodja tega oddelka razgrajačev bil o razmerah v palači dobro poučen. Izpred poslopja deželne vlade so se demontrantje podali pred «Kranjsko hranilnico», kjer so najprej na trgu pred gledališčem ugasnili električne žarnice, na to pa navalili na plinove svetilke na hranilnici, ki so v hipu žvenketaje popadale na tla. Trije ali štirje pobalini so imeli dosti posla, da so v pritličju na zapadnem delu pobili skoro vse šipe, dočim so se ostali navalili na pročelje in ondi se nahajajoča dva privatna stražnika spravili v smrtno nevarnost. Eden stražnikov je hotel vstreliti, pa se naboj ni vnel. Prebivalci hranilnice so bili hipoma vsi pokonci, tresoč se od prestane smrtne nevarnosti. Policija je prišla šele, ko so demonstrantje, vajenci in dijaki, že odšli in «junaško» razbijali po izložbi fotografa Landaua na Fran Josipovi cesti. Tu je stražnik nekega demonstranta prijel, pa ga zopet izpustil, rekši, «da ima njegovo sestričino za ženo». Od tu je pobojna armada drvila deloma na Dunajsko cesto, deloma nazaj v Šelenburgove ulice, oziroma skozi Prešernovo ulico v notranje mesto in pred magistrat, kjer so se zlasti ob aretacijah vršili burni prizori. Do 10. ure zvečer so se izvršile tri aretacije. Aretovance se je izpustilo, ko se jih je vzelo na zapisnik.

Drug oddelek demonstrantov se je izpred realke podal nazaj v notranje mesto, demolisal napisne table nemških trgovcev, jih metal v Ljubljanico in razbijal okna. «Operiral» je po Streliških ulicah, razbil okna na «otroškem vrtcu» nemške šolske družbe, se razcepil v dva oddelka, od katerih se je eden podal v Šentpetersko predmestje, drugi pa na Poljane, razbil šipe na Huthovi nemški višji dekliški šoli, na to pa se pridružil množici, ki se je že veselila razbitih šip na Mahrovi trgovski šoli na Cesarja Josipa trgu.

Okoli pol 11. ure prikoraka bataljon Belgijcev, ki so z nasajenimi bajoneti naskočili demonstrante. Ljudstvo jih je sprejelo s «fej» in «abzug»-klici. Vedli so se deloma zelo surovo, zlasti častniki, ki so psovali ljudi s «spi» in vdirali v privatne hiše in gostilne. Letali in bili so s puškinimi kopiti po ljudeh, ki niso zakrivili druzega, kakor da so vpili, žvižgali in prepevali. Prostor nam ne dopušča, da bi navajali vse podrobnosti, ki so nam znane v obilnem številu. Ob 11. uri ponoči je zaslišavanje aretovancev na magistratu prevzel polic. svetnik gosp. Wratschko. Nemiri so se naposled omejili le še na «Zvezdo» in so trajali do 3. ure v jutru.

Spopadi z vojaštvom, dragonske atake.

Nepoznani hujskači so v soboto čez dan raznesli vest, da se z večernimi vlaki pripelje več nemških buršev, da so Nemci imeli v Šiški protestni shod in da bodo zvečer zopet zborovali v kazini. Ljubljančan rad verjame vsaki bedastoči, pa če je še take neumna; in zvečer so romale cele množice v «Zvezdo», prav kakor na veliki petek k «božjim grobom». Več iz radovednosti, kakor pa s slabim namenom. Ampak čez dan so imeli pri deželnem predsedniku tajno sejo, na kateri so sklenili, da priženo na večer malodane vso garnizijo, pred kazino. Če bi oblast le nekoliko preračunala tendenco demonstracij ter resno mislila na mir in red, bi si gotovo ne dovolila «špasa», pa vposlala toliko vojaštva pred kazino in v okolico. Da je v to svrho rabila nemške vojake, ki so na slovenska vprašanja dajali nemške odgovore in nemško psovali, je ognju prililo olja. Slovenske vojake in domobrance je množica povsod viharno pozdravljala. Ko je nastopila popolna tema, so orožniki in policaji začeli razganjati ljudi, na kar so začeli divjati tudi vojaški oddelki, ki so suvali s puškinimi kopiti na desno in levo. Zlasti se je srd ljudstva obračal proti oficirjem, ki so že čez dan ostentativno pohajali v kazino in sedeli na verandi. Pred glavno pošto se je utaboril nekak «generalni štab», od koder so pohajale direktive. Ampak kordoni so bili razvrščeni tako nerodno, da človeku, ki je enkrat zašel na Marijin trg, absolutno ni bilo mogoče priti naprej. Ob 8. zvečer množica, potisnjena iz Wolfovih ulic in pomnožena s Francovega mostu, zapoje «Hej Slovani» in «Lepo našo domovino». V hipu, kakor bi trenil, se od pošte doli pridrvi oddelek dragoncev in z golimi sabljami navali na drugače čisto mirno skupino. Kakor podivjani besné za bežečimi in okoli Prešernovega spomenika. Misleč, da bodo potem odjezdili na Mestni trg, se 500 glava množica, deloma žen in otrok, umakne na temno Francovo nabrežje; a dragonci zdrvé za njimi liki besne furije. Strašna panika nastane. Žene kričé, otroci vpijejo, očividci zamiže s pričo strašnega prizora. Dragonci so silili celo po stopnjicah pred frančiškansko cerkvijo in se obnašali silno sirovo. O nekvalificiranem postopanju nekega dragonskega poročnika, ki je našega poročevalca na Dunajski cesti nahrulil z «Halt's Maul!» se še pomenimo. Ta večer je bilo mnogo aretovanih in ranjenih. Gostilne in kavarne je dež. vlada odredila zapreti že ob 10. zvečer. Na Viču je razjarjena množica bombardirala Andrettovo tovarno s kamenjem, prepregla ceste z žico in napadla od Andretta telefonično poklicane dragonce s kamenjem in jih popolnoma obvladala. Vojaki so trgovca Marna, ki je bil že v postelji, prisilili, da je odprl hišo in mirno trpel, da so iskali za zlikovci. Župan se je odločno uprl zahtevi stražmojstra, češ, da se morajo vse gostilne takoj zapreti, rekoč, da on ni zanj nobena uradna oseba, ki bi mu imela ukazovati. Dragonci so prenočili na dvorišču pri Korošču. — V šišenskem gozdu je bivakiral cel oddelek vojakov, boječ se za šulferajnsko šolo, ki pa se jej ni zgodilo nič žalega. Trdi se, da je pivovarnar Kosler, na čegar dvorišču so kampirali dragonci, iste pogostil s pijačo; če je to res, potem ni čuda, da so tako divjali.

Jernejeva noč v nedeljo.

Kakor prejšnji dan, so se izgredi ponovili tudi v nedeljo. Demonstracije bi ne bile dobile nobenega resnega značaja, da se oblast ni tako lahkomišljeno igrala z vojaštvom. Za poveljnike so bili komandirani mladi oficirčki, ki se jim je že na obrazu bralo, kako se jim hoče po prelivanju krvi. Vlada je svetnika Wratschkota, ki je kolikorkortoliko veroval takt odstavila od poveljstva nad varnostnimi organi, pa vpostavila hudega Nemca, dež. vladnega svetnika dr. Mathelsa. Vojaštvo je kar besnelo, udiralo v gostilne in druge privatne lokale ter bežeče ljudi izgnalo iz njih. Ob približno pol 9. uri zvečer se neki poročnik Mayer, ki je v Prešernovih ulicah zapovedoval oddelku sedmih mož, naenkrat zapodi za malo skupino demonstrantov, jih prežene v Šolski drevored, in ko so bili že vsi v begu, dá povelje za streljanje, ne da bi se bil držal tozadevnih službenih predpisov. Vladni svetnik dr. Matheis, ki je stal v bližini, se je temu odločno uprl; a poročnik ga ni ubogal. Rezek pok pretrese zrak — in že se je valjalo v krvi 10 žrtev: **2 mrliča, 8 pa težko ranjenih!** Razvil se je nepopisno pretresljiv prizor, ki ga radi pretesnega prostora ne moremo natančneje popisati. O surovosti oficirjev priča, da do ranjencev niso pustili niti zdravnikov, dasi so se legitimirali. Posamezno se je streljalo tudi drugod. Kakor blisk se je po mestu raznesla novica, da je toliko in toliko ubitih, toliko in toliko pa ranjenih. Možje in ženske, vse je jokalo, stiskalo pesti in klelo na soldatesko. Da je ljudstvo imelo orožje, izbuknila bi v hipu revolucija. Vojaštvo in orožniki so tudi še potem divjali po mestu in pojali mladino iz ene ulice v drugo. Neki oddelek vojakov je hotel streljati celo v magistratno vežo in je bežeče podil do druzega nadstropja z nasajenimi bajoneti. Župan Hribar, ki je ravno prišel, jih je odločno zavrnil, poročniku Mayerju pa pomenljivo zažugal. Demonstracije so trajale do 1. ure v jutru, manjše praske pa celo noč.

V ponedeljek zjutraj je tisoče ljudstva hitelo na pokopališče k Sv. Krištofu, kjer sta ležali v mrtvašnici na kamnitih mizah žrtve soldateske: **Rudolf Lunder**, 22 letni strojnik «Narodne tiskarne», in **Ivan Adamič**, 15 letni četrtošolec. Lunder je bil na demonstraciji popolnoma nevdeležen; prihajal je ravno od tiskarske 40 letne slavnosti v «Narodnem Domu». Da bi prišel nemoten domov, je s svojo nevesto napravil ovinek in pred stolno cerkvijo ga je dohitela smrt. Silno pretresljiv prizor je bil, ko je njegov brat zaznavši za dogodek, preril se skozi množico in v obupnem joku se poleg v luži krvi ležečega brata vrgel na tla. Zadet je bil od zadaj v pljuča in ostal na mestu mrtev. Ivanu Adamiču je krogla predrla meča in šla skozi pljuča na drugi strani ven. Umrl je v par minutah. Na stražnici, kamor so ga bili prenesli, je še dejal: «Ne povejte mami, kaj se je zgodilo; umrla bi še ona!» Vse je jokalo. Pogled na mrtveca je bil grozen, zlasti Adamič v svoji revni obleki in zakrpanih čeveljčkih izvablja tisočem solze. Na tisoče ljudstva oblega mrtvašnico, mnogi brišejo mrtvecem kri z robci, da jih shranijo za spomin. Dva častnika, ki sta tudi hotela na pokopališče, je ljudstvo obrnilo in ju ni pustilo notri.

Težko ranjeni so: **Anton Adamič**, bratranec ustreljenega Ivana Adamiča. Zaboden je bil od zadaj z bajonetom; **Josip Simončič**, 17 letni kleparski pomočnik, ki ima na levi nogi meso docela raztrgano; **Albina Traven**, kontoristinja, je zabodena v meča z bajonetom; **Božidar Borštnik**, 18 letni osmošolec, ima obe nogi pod kolenom prestreljeni; **Miha Golavšček**, 20 letni kovaški pomočnik, ima zadaj od krogle prebito glavno žilo; **Albin Tomšič**, 17 letni kovaški pomočnik, ima prestreljene prsi in ranjena desna pljuča; **Pavel Štrukelj**, je težko ranjen na desnem stegnu; **Martin Štrukelj**, 41 letni delavec, je od zadaj zadet skozi ledji v trebuh. — Vsi ranjenci se nahajajo v bolnišnici in so v smrtni nevarnosti. Poleg teh je še nebroj drugih, večalimanj ranjenih, ki se nahajajo v domači oskrbi.

Občinski svet ljubljanski za žrtve.

Občinski svet ljubljanski je imel v ponedeljek ob 11. uri dopoldne izredno sejo, na kateri je predlagal, da se žrtvam priredi pogreb na občinske stroške; dal je tudi zvoniti po vseh ljubljanskih cerkvah z vsemi zvonovi. Za nagrobni spominek je občina votirala 1000 K, drugo pa se upa dobiti od občinstva. Vse mesto je v črnih zastavah.

Ponovni izgredi.

Ulice so nenavadno živahne. Po Starem trgu vali množica dijakov in sili nemške trgovce, da odstranijo nemške napise, sicer jih pa demonstrantje odtrgajo sami in deloma zmečejo v Ljubljanico. Smešno je gledati, kako tudi posamezni liberalni narodnjaki (n. pr. lekarna Trnkoczy) hite napraviti to, kar so dolžni programu svoje stranke. Posamezniki zapirajo trgovine, dasi je šele 1 ura popoldan. Nemške posestnike, ki so tudi izobesili žalne zastave, se prisili, da jih skrijejo, češ, «Hinavcev ne maramo!». Sprevod narašča, hrup je vedno večji, vsako odtrgano tablo ali izbite črke se pozdravlja z «živijo»-klici. Trgovec Henrik Kenda prestrašeno gleda skozi okno prvega nadstropja, kako spodaj mrcvarijo njegovo «firmo». V hipu se pripelje župan, miri ljudi, na kar nastopijo orožniki; dotlej se je bilo namreč nemoteno delalo.

Župan je bil že v soboto izdal oklic na «someščane» in jih pod zapretitvijo kazni rotil na mir. V ponedeljek zvečer je «Slovensko društvo» izdalo oklic, ki pravi, da «naj sledi burnim dnevom, ki so že rodili neprecenljive vspehe (?) mirno delo, ki privede do popolnega vspeha. Zvečer in ponoči vlada popoln mir, vojaštva in orožništva ni videti.

* * *

Tak je torej kratek pregled dogodkov preteklih dni v Ljubljani. Kakšni so tisti «neprecenljivi» vspehi, o katerih govori «Slovensko društvo», nam ni znano, slutimo pa, da bo nebroj mladih eksistenc uničenih za celo življenje. Nemci bodo odgovorili z enakim orožjem in se maščevali nad slovenskimi manjšinami drugod, listi pa bodo ponesli v svet čudne bajke o čudni «kulturi» nekih Slovencev doli na jugu Evrope. Bojkot Nemcev? Da; kdo pa je bil tisti, ki je zasmehoval delavce, ko so bojkotirali nemškega Koslerja? Mar niso bili ravno «Sokoli», ki so pri tem Koslerju prirejali svoje veselice, pri Koslerju, ki je opijanil dragonce, da so bolj korajžno sekali po slovenskih glavah! In dr. Oražen — ali ni on v kartelu z nemškimi pivovarji ter ž njimi vred podražil svoje pivo? Mar misli gospoda, da delavstvo tako hitro pozabi? Ne učite drugih, pričnite raje najprvo pri sebi. Ljubljanski delavec večinoma ne zna nemški; in kdo je tisti, ki vedno nemško čeblja? Poglejte, kdo ima v Ljubljani dvojezične napise! Same stvari, ki pričajo o nedoslednosti. Vemo, da se ljubljanski pogrom misli izrabiti za bližajoče se deželnozborske volitve. Ptujski kravali so prišli na vse strani kakor nalašč. Delavstvo vas je spregledalo. Medtem, ko se je mladež na ulici «borila za sveto slovensko stvar», pa se je v soboto večer «pri Levu» vršil shod takozvanih «narodnih» delavcev, na katerem je govoril neki Jaklič iz Trsta. A tudi tam smo imeli svojega poročevalca. Več o tem drugič. V kalnem se hoče ribariti. Pa ne bo šlo gladko. Slovensko delavstvo ogorčeno obsoja ljubljanske izgrede, kakor obsoja nemško-ptujske kravale. Z zadovoljstvom lahko konštatiramo, da se socialno-demokratično delavstvo demonstracij ni udeležilo. Pomislite, kako ste pisali o februarskih dnevih v Trstu leta 1902; takrat vam je bilo delavstvo, ki se je borilo za večji kos kruha — **mularija!** Na surovosti pameten človek ne odgovarja s surovostjo! Delavstvo bo vršilo svojo kulturno nalogo trezno in premišljeno. To je naš odgovor, trezen in dostojen.

Politični odsevi.

O načrtu novega brambnega zakona pripoveduje «Budapesti Hirlap» nekatere posameznosti. Po novem načrtu se uvede 2letna vojaška služba za vso armado, izvzemši kavalerijo in artilerijo. Rekrutni kontingent se zviša na 160.000 mož; nastavi še več podčastnikov, ki bodo službovali čez predpisano službeno dobo. Rekrutni kontingent pri domobrancih se zviša na 214.000 mož, da bo torej domobranstvo v miru štelo 420.000 mož. Nadomestna rezerva se odpravi in se nadomesti z «ljudsko brambo».

Povodom vojaških manevrov v Vesprimu bodo konference zaradi vojaških zadev med cesarjem, prestolonaslednikom in vojnim ministrom.

Hrvatski koalicijski časopisi trdijo, da je Rauch pri zadnji avdijenci v Budimpešti moral podati demisijo in da bo kmalu imenovan general Grivičić za kraljevskega komisarja na Hrvaškem. Da Rauch ni prodrl s svojimi predlogi v Budimpešti, dokazuje to, da nekateri madžarski časopisi naznanjajo, da je madžarska vlada proti zahtevam Rauchove vlade sklenila sklicati hrvaški sabor.

Med Bulgarsko in Turčijo je nastal konflikt. Vest, da bolgarski diplomatični zastopnik Gešov ni bil spoznan za enakovrednega z ostalimi diplomatičnimi zastopniki povodom slavnostnega obeda pri ministru zunanjih del, je zbudila v bolgarski javnosti veliko razburjenje, ker se smatra za razžalitev kneževine. Vsi časopisi razpravljajo o dogodku. Mladoturški krogi si prizadevajo, da bi se konflikt poravnal ter se dalo bolgarskemu diplomatičnemu agentu zadoščenje. Avstro-ogrski veleposlanik v Carigradu, grof Pallavicini, je posredoval pri turški vladi, naj se vabi po dosedanjem običaju k oficialnim priredbam bolgarski agent z drugimi diplomatičnimi zastopniki vred. Iz Sofije poročajo, da deluje bolgarska vlada na to, da se Bolgarska prizna kot od Turčije neodvisna država ter se proglasi za kraljevino. Razglasitev Bolgarske za kraljevino se baje izvrši v najkrajšem času.

Ruska vlada je pozvala profesorje moskovskega vseučilišča, naj izstopijo iz stranke kadetov. Ker tega niso hoteli storiti, jih je vlada pozvala, naj zapuste državne službe. Obenem jim je vlada ustavila plače do 1. decembra.

Domače stvari.

Kamenja ni bilo! V graške in dunajske liste in sicer tudi v dostojne liste, ki bi gotovo rajši pisali samo in čisto resnico, se je zanesla zlagana vest, da so v nedeljo zvečer metali demonstrantje kamenje na vojaštvo in da so bili usodni streli šele odgovor na ta napad. Mi konštatiramo, kar je z mnogoštevilnimi pričami dokazano, da nihče ni metal kamenja in niti en sam vojak ni ranjen. Trdno je pribito in ostane pribito za zmirom, da je streljalo vojaštvo brez vsakega povoda in da torej obadva umorjenca, Lunder in Adamič, nista žrtvi vojaške samoobrambe, temveč žrtvi navadnega brezsramnega umora! To je treba na ves glas povedati, kajti zdaj bodo prihajala prikrojena in počesana oficijalna poročila, bi bodo hotela oprati krivce nedeljskih pobojev. Schwarz naj se pere, kolikor mu drago — opral se ne bo, njegove roke ostanejo krvave!

Cena mesa je bila na dnevnem redu zadnje občinske seje v Ljubljani. Podžupan dr. Bleiweis je prečital poročilo magistratnega komisarja, katero pravi, da so mesarji vsled magistratnega posredovanja nekoliko znižali cene govejega mesa, glede drugih vrst mesa so pa izjavili, da ničesar ne spremene. Pripovedovali so, da bi imeli «izgubo», če bi obveljal maksimalni tarif za telečje meso. Ampak s tem še niso zadovoljni. Ljubljančanom naj bi se sploh vzela vsaka priložnost, da bi prišli do kakršnegakoli cenejšega mesa. Zato so «prišli», naj bi se omejilo uvažanje in donašanje prekajenega mesa in klobas v mesto, češ, da se na deželi zaklana živina ne ogleda ter je vsled tega kvaliteta takega mesa zelo dvomljiva. Na mitnicah bi se naj od uvažanega mesa zahtevali ogledni listi. Proti temu se je izreklo ravnateljstvo užitninskega zakupa, ker bi bila taka procedura preveč zamudna in bi tudi ogledovanje na deželi ne bilo zanesljivo. Tudi klavnično ravnateljstvo se je izreklo proti taki zahtevi, ker se pri prekajenem mesu le težko dožene kakovost. Tem nazorom se je pridružil tudi policijski odsek. Čudno, kako so mesarji v skrbeh za blagor občinskega prebivalstva tedaj, kadar žene ta skrb vodo na njihov mlin! Ampak nad magistratom, odnosno občinskim svetom se res nimajo pritoževati. Policijski odsek je namreč predlagal, naj se maksimalne tarife za telečje meso razveljavijo ter se določitev cen zopet prepusti «prosti konkurenci», dokler se mestni magistrat ne prepriča, da mesarji izrabljajo to prostost v svoje sebične namene. Imenitne nazore ima ta policijski odsek! V kakšne namene pa naj mesarji prodajajo, kakor v svoje sebične? Na ljubljanskem magistratu menda res mislijo, da ne vodi mesarjev druga želja, kakor nasititi lačne? Zakaj se pa mesarji tako upirajo maksimalnemu tarifu, če ne zato, ker hočejo imeti za svoj profit proste roke? Občinski svet je sprejel tudi ta predlog in mesarji bodo s «prosto» konkurenco lahko zopet odirali ljubljansko ljudstvo po svoji volji. Prosta konkurenca še lahko znižuje cene, če je mnogo blaga in malo odjemalcev, ne pa če je vse polno lačnih, pa malo mesa. Kaj se misli morda že na prihodnje volitve in na politični vpliv mesarjev?

Tudi cena premoga se baje zviša. Trboveljska premogokopna družba namerava po raznih poročilih zopet podražiti metrski cent premoga za 24 do 28 vinarjev. O tem novem napadu se bo že še kaj govorilo. Trboveljska družba tudi ne sme misliti, da so konsumentje kar ovčice, vstvarjene zato, da jih ona striže. To izkoriščanje na dve strani je že nesramno. Delavcem ne da vinarja priboljška, za varnost v jamah ne stori nič, ampak vsako leto podraževati premog zna. Končno bo pa vendar še kakšno sredstvo zoper to.

Dvojna mera. Klerikalci so kaj čudni tiči, ampak žvižgat ne znajo tako, da bi vsi plesali, kakor oni hočejo. V četrtek 11. septembra se je v Idriji vršila občinska seja radi prezidave čitalnice, katere so se vdeležili tudi zastopniki deželnega odbora. Dopisnik „Slovenca“ z 11. septembra, najbrže učitelj Jaklič sam, se silno jezi, ker so seji prisostvovali tudi občinarji ter protestirali zoper terorizem dež. odbora. Dopisnik je najbrže že pozabil, kaj vse so klerikalci počenjali pred dvema letoma na Jesenicah kjer niso prišli na sejo samo protestirat, marveč oboroženi pretepat se. Ta bi bila lepa, da bi človek še kihniti ne smel, kadar se pokaže kaka podrta peč v Idriji. To, kar smejo klerikalci, store lahko tudi drugi; in socijalni demokratje se bodo vedno v polni meri posluževali pravic, ki jim jih kot poštenim državljanom daje zakon. Delavstvo bo že skrbelo, da se ne bo merilo z dvojno mero. Jaklič in njegova kompanija naj nikar ne misli, da je povsod tako, kakor n. pr. v Velikih Laščah; socialni demokratje mu bodo povsod pripravili tak sprejem, kakršnega zazluži. Malikov ne poznamo, pa makar da so deželni odborniki.

Prvi redni občni zbor «Konsumnega društva za Ljubljano in okolico» se je vršil 15. t. m. v salonu gostilne «pri Končanu» na Glincah. Predsednik upravnega odbora sodrug Anton Kristan otvori ob 8. uri zvečer zborovanje, konštatuje sklepčnost ter imenuje zapisnikarja in overovatelje. Poročilo o dosedanjem delovanju poda predsednik sam; poročilo se enoglasno odobri. Pri volitvi v upravni odbor se izvolijo: Za predsednika sodrug Anton Kristan, za upravne odbornike sodrugi: Josip Buda, Josip Petrič, Anton Petek in Jožef Slamnjak. — V nadzorstvo se izvolijo sodrugi: Kos Karol, Mihelčič Ivan, Bezjak Jakob, Velkavrh Mihael, Kokalj Franc, Šestak Alojzij, Bittner Ulrik, Ivan Klemenčič in Rakovec. Za nadomestnike v nadzorstvo so odobreni sodrugi: Galovič Rudolf, Franciška Franc, Belič Josip in Šenbrek. — Zbor sklene, da društvo pristopi k «Osrednji zvezi avstrijskih konsumnih društev na Dunaju». — Prva prodajalna se otvori na Glincah v Marinčičevi hiši v oktobru. — Člani naj se izvolijo vpisovati pri članih upravnega odbora in pa pri sodrugih, ki imajo v rokah bloke. — Dobro delo v prid proletarijata Ljubljane in okolice je započeto! Na delo tedaj!

Shodi.

Shodi: 27. septembra bode «pri Levu» shod tesarjev, pri M. Petriču (na Resljevi cesti) shod zidarjev. Začetek povsod ob 9 uri dopoldne.

Na razna vprašanja glede Zveze naznanjamo, da se bode tekom prihodnjega meseca vršil ustanovni zbor. Natančen vspored in vse drugo se bo naznanilo pravočasno.

Strokovni pregled.

Iz seje strokovne komisije dne 18. septembra. Sklene se: ustanoviti teoretični in praktiški pouk o strokovnih organizacijah. Vodila ga bodeta sodr. Anton Kristan in Etbin Kristan. Prosi se tiste organizirane delavce, ki se za ta kurs zanimajo, da se oglase tekom meseca septembra v prostoru strokovnega tajništva. — Sklene se primerno razdeliti letak: «Delavci in delavke». — Tajnik poroča o stanju stavk v Medvodah in Vevčah. — Tajnik poroča o organizatoričnem delu. Se vzame na znanje. — Prihodnja seja koncem septembra.

Strokovno tajništvo prosi tem potom vse ljubljanske strokovne organizacije, da izvrše vse sklepe, ki so se storili v prospeh centralizacije. Prosi dalje tudi, da se mu dopošljejo izvršene vpraševalne pole.

Strokovna konferenca za Primorsko je bila v torek dne 8. t. m. v «Delavskem domu» v Trstu. Navzočih je bilo nad 70 delegatov iz Trsta, Istre, Goriške in Dalmacije. Predsedvali so sodrugi dr. Piscel, Tonet in Marica. O strokovnem gibanju je poročal sodrug Milost sledeče:

Strokovna komisija ni razpolagala s potrebnimi sredstvi in ji torej ni bilo mogoče izvršiti natančne statistike strokovnega gibanja. Poročilo v tem oziru bo tedaj pomanjkljivo. Toda kljub temu nam je mogoče dati kratek in interesanten pregled. Iz zapisnika zadnjega strokovnega kongresa, ki se je vršil dne 6. januvarja 1906, je razvidno, da je bilo takrat 16 lokalnih strokovnih organizacij in 11 zveznih skupin. Danes imamo v Trstu 32 centraliziranih skupin in 8 lokalnih organizacij. V letu 1906 je bilo v Trstu 6800 delavcev organiziranih. Ob koncu leta 1906. je število organiziranega delavstva naraslo na 9974. Ob koncu leta 1907 je bilo število organiziranih že 10.607. — Danes imamo že preko 14 tisoč redno plačujočih organiziranih delavcev. Te številke so posnete po poročilu centralne strokovne komisije, so torej resnične in nimajo nič kaj opraviti s polnim številom onega organiziranega delavstva, ki zaostaja z doneski. V letih 1907—1908 smo imeli sledeča gibanja: Uslužbenci ladjedelnice S. Marco so pridobili zvišanje mezde in uravnavo akordnega dela,

Lesni težaki so pridobili 40 vin. povišanja dnevne mezde. Testninarji so pridobili uravnavo delavnega časa, prepoved medtedenskih praznikov in uravnavo mezde za izredno delo. Delavci v arzenalu so pridobili zvišanje plač in uravnavo delavnih razmer. Mestni pometači so pridobili mezdno zvišanje, uravnavo delavnega časa, izrednih ur, nedeljskega dela in druge moralne pridobitve. Pomorski kurjači, pomorščaki in podčasniki so tudi imeli velikih koristi od svojega gibanja. Spomenica, ki so jo vložili uslužbenci (natakarji i. t. d.) avstrijskega Lloyda, ni imela nobenega vspeha. Delavci v mestni klavnici (trippaioli) so pridobili zvišanje plač, plačilo izrednih ur in skrajšanje delavnega časa. Pekovski delavci na Lloydovih parnikih niso dobili niti odgovora na vloženo spomenico. Zahteve mestnih gasilcev, ki so bile tudi izražene v posebni spomenici, so se uravnale v mestnem odboru. Težaki so priborili zvišanje plač in sploh so sklenili posebno pogodbo. Slikarji so si priborili mezdno zvišanje in druge zahteve so se jim deloma izpolnile. Uslužbenci glavnih skladišč so si pa priborili že v prvem nastopu naravnost neverjetne koristi. Nadalje omenja vse stavke, ki so se vršile v Trstu in na Primorskem sploh. Strokovna komisija je bila vsem organizacijam vedno na razpolago, intervenirala je vedno, kadar se je zahtevalo in priredila je več shodov. Nadalje pove, da so tržaške strokovne organizacije izdale od leta 1904 do 1908, nad milion kron za razne podpore.

Poročilo se je soglasno odobrilo, prav tako tudi Pagninijevo poročilo o taktičnem delovanju.

O organizaciji in taktiki se je razvila obširna debata. Konferenca je sprejela predlog, da se imajo lokalne organizacije centralizirati. V strokovno komisijo so bili izvoljeni: Za tajnika Pagnini, za druga tajnika Panek in Milost, za člane Osbel, Kermolj, Comel, Calligaris, Jernejčič in Righetti; za revizorja Gaspari in Blasizza.

Konferenca je sprejela predlog, da naj se namesti stalen tajnik za slovensko delavstvo.

Predsednik dr. Piscel je zaključil zborovanje ob 8. zvečer.

Iz stranke.

Socialistična stranka v Italiji je izdala svoje poročilo za strankarski zbor, iz katerega je razvidno, da je imela politično organiziranih članov:

Leta 1900	19.194
» 1902	37.778
» 1903	42.451
» 1904	45.800
» 1905	48.905
» 1906	43.654
» 1907	43.953
» 1908	41.594

Volilne številke izkazujejo nerazmerno večji vspeh; dobila je stranka:

Leta 1892	26.000 glasov,	6	mandatov
» 1895	76.000 »	16	»
» 1897	135.000 »	15	»
» 1900	175.000 »	32	»
» 1904	325.000 »	36	»

Zgodovina francoskega socializma je izšla pod vodstvom sodruga Jaurésa. Velikansko delo obsega 13 zveskov s 7000 stranimi in 850 ilustracijami. Obdelana je snov od «Konstituante» do tretje republike. Zadnji zvezek obsega socialno bilanco 19. stoletja.

Gospodarski pregled.

Tržaška delavska zadruga

(Konsumno društvo)

Hranilni oddelek.

Hranilni oddelek, ki je že od svoje ustanovitve vedno redno deloval, donaša zadrugi nadalje velike koristi. Potom tega odseka je mogoče plačevati nakupljeno blago takoj v štetem denarju, vsled česar vživa zadruga tržne prednosti in si ohrani tako visok skonto.

Bančna uporaba velikih svot denarja, ki je bil na razpolago, je donesla letos izrednih dohodkov par sto kron vsled denarne krize in silnega naraščanja obresti, ki je trajalo več mesecev.

Tekom leta je bilo vloženih 1190 vlog v znesku 164.167·04 kron. Dvignjenih pa je bilo 808 vlog v znesku 155.949·75 kron. Od ustanovitve hranilnega odseka pa do 30. junija t. l. je bilo vloženih 656.300·60 kron; dvignjenih pa 609.233 46 K. Dne 30. junija 1908 je torej ostalo vloženih še 47.067·14 kron.

Društveno imetje.

Uračunajoč podpisane članske deleže znaša društveno imetje 24.010 kron.

Napredek imetja se vrši seveda polagoma, kajti članski deleži so izmed deležev vseh avstrijskih zadrug najnižji in je dovoljeno članom, da se jim omogoči vstop v zadrugo, da plačajo, ko se vpišejo, samo prvi obrok v znesku ene krone in da poravnajo ostalo svoto deleža z bodočimi dividendami.

Da se je zadruga vkljub malemu kapitalu tako lepo razvila, je bilo mogoče samo potom hranilnega odseka.

Da pa bo mogoče zadrugi razširiti še bolj delokrog svojega delovanja, se bo treba resno pečati tudi s konsekventnim zvišanjem imetja v obliki zvišanja zadružnega deleža.

V društveno imetje spadajo seveda tudi nabrane rezerve in sicer: rezervni sklad, ki je znašal dne 30. junija 1908 1675·17 kron, kateremu se priloži 10 odstodtkov letošnjega čistega dobička, ki znaša 1456 93 kron, vsled česar znaša svota rezervnega sklada 3141·10 kron. Izredni rezervni sklad pa znaša 346·79 kron.

Podporni sklad.

V četrti zadružni dobi se je sploh konštatiralo živahnejše gibanje nego druga leta.

Ta izredni koristni oddelek delavskih zadrug je dal lepe vzglede in ga tržaško delavstvo vedno bolj ceni.

Da bo njegovo delovanje rednejše, je bilo potrebno sestaviti poseben poslovnik, o katerem se je razpravljalo in ga odobrilo na izrednem občnem zboru, ki se je vršil dne 13. junija 1908.

Bolni člani imajo pravico do 12 tedenske podpore, vdove in sirote umrlih članov pa dobe 18 tednov podpore.

Dne 1. julija 1907 je ostal v tem skladu na razpolago saldo .		kron 397·52
Temu se doda 25% čistega dobička tretje zadružne dobe . .		» 2012·07
več, obresti in članski radodarni prispevki		» 53·18
Za dobo 1907/1908 je torej na razpolago skupaj		kron 2462·77
V četrti zadružni dobi se je dalo 55 bolnim članom 312 tedenskih podpor	K 1207·58	
99 tedenskih podpor 9 vdovam in sirotam .	K 347 08	
Skupno . . .		kron 1554·66
Vsled tega je ostala na razpolago dne 30. junija 1908 svota		kron 908·11
dodatek 25% čistega dobička letošnje dobe		kron 3664·83
Za dobo 1908/1909 ostane na razpolago		kron 4572·94

Prihranilo se je tedaj brez žrtev skoraj 4000 kron in se med tem zagotovilo članom in njihovim družinam mnogo drugih koristi. Koliko dobrega in koristnega se bo lahko storilo letos s temi 4000 kronami, ne v poniževalni obliki miloščine, temveč v obliki pravice, katere so deležni člani.

Naznanilo.

Ob štiristoletnici Trubarjevega rojstva spominja se prvega slovenskega reformatorja tudi slovenska socialno-demokratična stranka. Izdala je brošur

„Primož Trubar in slovensko ljudstvo“

v založbi «Delavske tiskovne družbe v Ljubljani».

Cena 8 vinarjev.

Opozarjamo sodruge in vse delavske organizacije na to. Kdor še ni naročil te brošure, naj to stori takoj.

Štiristoletnico Trubarjevega rojstva pa je proslavila socialno-demokratična stranka tudi s tem, da je izdala v založbi «Delavske tiskovne družbe» zanimivo protiklerikalno brošuro:

„V dobi klerikalizma“

ki bo obsegala nad vse poučno čtivo o klerikalizmu.

Želimo, da bi se te dve brošuri kar najbolj razširili med slovensko ljudstvo. S tem se bo tudi najbolj proslavil spomin Primoža Trubarja.

Na delo tedaj!

Žepna ura z verižico samo za 3 krone.

Elegantna gloria-srebrna žepna ura, sistem Roskopf z anker kolesjem in pozlačeno verižico samo 3 krone. 3 kom. z verižico 8 K. Razpošilja se proti povzetju ali če se pošlje denar naprej.

Friedricha razpošiljalnica švicarskih ur

Krakov 130.

KAVARNA

‚Unione‘

preje ‚Tedesco‘ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Novost! Najnovejše! Novost!

Izšel je pravkar

deseti zvezek knjižnice časopisa «Naprej», ki obsega krasno delo sodruga Etbina Kristana

Nevarni socializem.

Cena 30 vinarjev.

Vsakdo si mora kupiti in prečitati to delce, če hoče prav razumeti socializem.

Proti klerikalizmu!

Ali ste že prečitali znamenito brošuro

„Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost“

katero je spisal vseučiliški profesor cerkvenega prava dr. L. Wahrmund?

Dobi se v prodajalni „Delavske tiskovne družbe“ v Ljubljani, Dunajska cesta 20.

Kavarna je vsak dan vso noč odprta.

Vso noč odprta.

Kavarna „ILIRIJA“

Ljubljana, Kolodvorske ulice št. 22.

P. n. slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem prevzel **nanovo urejeno**

kavarno „Ilirija“

katero bom vodil kakor doslej nadalje in se bodem potrudil zadostiti vsem zahtevam in željam sl. občinstva.

V kavarni sta na razpolago **dva izvrstna biljarda** (tvrdka Seifert), posebna igralna soba kakor tudi vsi domači in tuji politični in ilustrirani **časopisi**, izborne pijače, likerji, čaj, kava i. t. d. vina v buteljkah vseh vrst. Postrežba točna.

Za mnogobrojni obisk se najuljudneje priporoča

Štefan Miholič
poslovodja.

8—2

Vso noč odprta.

Kavarna je vsak dan vso noč odprta.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Barlè. Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.